

## INGLIZCHA O‘ZLASHMALAR VA ULARNING O‘ZBEK TILIDAGI MA’NO EVOLYUTSIYASI

**Ahmadjonova Maftuna Oxunjon qizi**

*Farg‘ona viloyati Rishton tumani*

*1-maktab ingliz tili o‘qituvchisi*

**Annotation:** *This thesis examines the semantic evolution of English loanwords in the Uzbek language, focusing on changes in meaning, contextual reinterpretation, and pragmatic usage. The research highlights how English borrowings undergo semantic broadening, narrowing, and evaluative shifts in modern Uzbek discourse. The study demonstrates that English loanwords function not only as lexical innovations but also as indicators of sociocultural change and globalization.*

**Keywords:** *English loanwords, semantic evolution, Uzbek language, globalization, pragmatic meaning.*

**Аннотация:** *В тезисе рассматривается семантическая эволюция заимствований из английского языка в узбекском языке. Особое внимание уделяется изменениям значений, контекстуальной переинтерпретации и прагматическому использованию заимствованных единиц. Показано, что английские заимствования выступают не только как средство лексического обновления, но и как отражение социокультурных изменений и процессов глобализации.*

**Ключевые слова:** *английские заимствования, семантическая эволюция, узбекский язык, глобализация, прагматическое значение.*

**Annotatsiya:** *Mazkur tezis ingliz tilidan o‘zbek tiliga kirib kelgan so‘zlarning semantik evolyutsiyasini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda inglizcha o‘zlashmalarining ma’no o‘zgarishi, kontekstual qayta talqin qilinishi hamda pragmatik qo‘llanishi yoritiladi. Inglizcha o‘zlashmalar nafaqat leksik yangilanish vositasi, balki global va ijtimoiy o‘zgarishlarning til birliklaridagi aksidir.*

**Kalit so‘zlar:** *inglizcha o‘zlashmalar, semantik evolyutsiya, o‘zbek tili, globallashuv, pragmatik ma’no.*

### **Kirish**

So‘nggi o‘n yilliklarda ingliz tilining xalqaro miqyosda yetakchi kommunikativ vositaga aylanishi natijasida ko‘plab tillarda, jumladan o‘zbek tilida ham inglizcha o‘zlashmalar soni keskin oshdi. Bu jarayon, avvalo, fan-texnika, axborot texnologiyalari, biznes va ommaviy madaniyat sohalari bilan bog‘liq bo‘lsa-da, hozirgi kunda kundalik nutq va ijtimoiy kommunikatsiyani ham qamrab olmoqda.

Inglizcha o‘zlashmalar dastlab nominativ ehtiyoj asosida paydo bo‘lgan bo‘lsa, vaqt o‘tishi bilan ular semantik jihatdan o‘zgarib, o‘zbek tilining ichki qonuniyatlariga

moslashmoqda. Shu bois inglizcha o'zlashmalarning ma'no evolyutsiyasini o'rganish zamonaviy tilshunoslikning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

### **Inglizcha o'zlashmalarni o'rganishning nazariy asoslari**

Tilshunoslikda o'zlashmalar masalasi til kontaktlari nazariyasi doirasida izohlanadi. U. Vaynrayx, E. Xaugen, S. Tomason kabi olimlar o'zlashmalarni til tizimining tabiiy rivojlanish jarayoni sifatida baholagan. Inglizcha o'zlashmalar ham o'zbek tiliga tashqi ta'sir natijasida kirib kelgan bo'lib, ular tilning semantik tizimida muayyan o'zgarishlarga sabab bo'ladi.

O'zbek tilida inglizcha o'zlashmalar ko'pincha rus tili orqali yoki to'g'ridan-to'g'ri kirib kelmoqda. Bu holat ularning dastlabki ma'nosiga va keyingi semantik rivojiga ta'sir ko'rsatadi.

Inglizcha o'zlashmalarning ma'no evolyutsiyasi

#### **1. Semantik kengayish**

Semantik kengayish inglizcha o'zlashmalarning eng ko'p uchraydigan evolyutsion shaklidir. Masalan, kontent so'zi ingliz tilida umumiy "mazmun" ma'nosini bildirsa, o'zbek nutqida u video, audio, rasm va matnni o'z ichiga olgan keng tushunchaga aylangan. Bu jarayon o'zlashma so'zning funksional doirasini kengaytiradi.

#### **2. Semantik torayish**

Ba'zi inglizcha so'zlar esa o'zbek tilida torroq ma'noda ishlatiladi. Masalan, platforma so'zi ingliz tilida umumiy tayanch yoki maydon ma'nosini bildirsa, o'zbek tilida asosan raqamli xizmatlar va internet muhitiga nisbatan qo'llaniladi.

#### **3. Baholovchi ma'no kasb etish**

Premium, VIP, top kabi inglizcha birliklar o'zbek nutqida ijobiy baholovchi semantikani ifodalaydi. Bu holat inglizcha o'zlashmalarning nafaqat nominativ, balki ekspressiv vazifani ham bajarayotganini ko'rsatadi.

Inglizcha o'zlashmalar va ijtimoiy omillar

Inglizcha o'zlashmalarning ma'no evolyutsiyasiga ijtimoiy omillar katta ta'sir ko'rsatadi. Xususan:

- global madaniyat;
- raqamli kommunikatsiya;
- yoshlar nutqi;
- marketing va reklama tili.

Yoshlar nutqida blogger, gamer, streamer kabi so'zlar nafaqat faoliyatni, balki ijtimoiy identifikatsiyani ham ifodalaydi.

### **Xulosa**

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, inglizcha o'zlashmalar o'zbek tilida faol semantik evolyutsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Ularning ma'nosi kengayib, torayib yoki baholovchi tus olib, tilning zamonaviy kommunikativ ehtiyojlariga moslashmoqda. Inglizcha o'zlashmalar o'zbek tilining leksik-semantik tizimida yangi qatlam hosil qilib, til taraqqiyotining muhim ko'rsatkichiga aylanmoqda.

ADABIYOTLAR

1. Crystal, D. (2003). English as a Global Language. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 67–89.
2. Haugen, E. (1950). The Analysis of Linguistic Borrowing. Language, 26(2), pp. 210–231.
3. Myers-Scotton, C. (2006). Multiple Voices: An Introduction to Bilingualism. Oxford: Blackwell Publishing, pp. 134–162.
4. Weinreich, U. (1953). Languages in Contact: Findings and Problems. The Hague: Mouton, pp. 44–71.
5. Thomason, S. G., Kaufman, T. (1988). Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics. Berkeley: University of California Press, pp. 37–58.
6. Kachru, B. B. (1990). The Alchemy of English: The Spread, Functions, and Models of Non-Native Englishes. Oxford: Pergamon Press, pp. 89–112.
7. Ахманова, О. С. (1969). Словарь лингвистических терминов. Москва: Советская энциклопедия, с. 174–182.
8. Маслова, В. А. (2001). Лингвокультурология. Москва: Академия, с. 96–118.
9. Раҳматуллаев, Ш. (2006). Ҳозирги ўзбек адабий тили. Тошкент: Университет, б. 213–229.
10. Ҳожиёв, А. (2010). Ўзбек тили лексикологияси. Тошкент: Фан, б. 145–167.
11. Нурмонов, А. (2018). Замонавий тилшунослик масалалари. Тошкент: Академнашр, б. 88–104.
12. Rasulov, R. (2020). Lexical Borrowings and Semantic Change in Uzbek Language. Journal of Central Asian Linguistics, 5(2), pp. 56–72.